

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

**КАФЕДРА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Донецького державного
університету внутрішніх справ,
полковник поліції

 Сергій ВІТВИЦЬКИЙ

« 25 » 08 2022 року

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ
ЗА НАУКОВИМ НАПРЯМОМ
12.00.09 – КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

Кропивницький 2022 рік

Програма призначена для підготовки до вступного фахового іспиту в аспірантуру та (ад'юнктуру) зі спеціальності 081 Право за науковим напрямом 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність / Кропивницький: Донецький державний університет внутрішніх справ, 2022.

Розробники робочої програми:

Крушеницький А.В., викладач кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1, капітан поліції.

Одерій О.В., професор кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1, доктор юридичних наук, професор.

Волобуєв А.Ф., професор кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1, доктор юридичних наук, професор.

Пекарський С.П., доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки факультету № 3, кандидат юридичних наук, доцент.

Затверджено на спільному засіданні кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету № 1 та кафедри оперативного розшукової діяльності та інформаційної безпеки факультету № 3, протокол від 18 травня 2022 року № 10.

© Крушеницький А.В., Одерій О.В.,
Волобуєв А.Ф., Пекарський С.П.
2022 рік
© ДонДУВС, 2022 рік

ЗМІСТ

1. Вимоги щодо рівня сформованості знань, умінь та навичок вступників ...	4
2. Критерії оцінювання знань	7
3. Форма проведення вступного фахового іспиту	7
4. Програма вступного фахового іспиту:	
4.1. Зміст навчальної дисципліни «Кримінальний процес»	8
4.2. Зміст навчальної дисципліни «Криміналістика».....	14
4.3. Зміст навчальної дисципліни «Судова експертиза».....	25
4.4. Зміст навчальної дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність».....	30

1. ВИМОГИ ЩОДО РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЗНАНЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК ВСТУПНИКІВ

1.1. Кримінальний процес

Вступники мають **знати**:

- поняття кримінального процесуального права і кримінальної процесуальної діяльності;
- засади кримінального провадження;
- процесуальний статус учасників кримінального провадження;
- поняття, різновиди доказів та їх джерел, процесуальні правила кримінального процесуального доказування;
- підстави і процесуальний порядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження;
- загальні положення досудового розслідування;
- процесуальні правила проведення слідчих (розшукових) дій;
- процесуальні правила проведення негласних слідчих (розшукових) дій;
- процесуальні правила повідомлення про підозру;
- процесуальні правила зупинення та закінчення досудового розслідування;
- особливості досудового розслідування кримінальних проступків;
- процесуальні правила судового провадження у першій інстанції;
- процесуальні правила провадження з перегляду судових рішень;
- процесуальні правила виконання судових рішень;
- особливі порядки кримінального провадження;
- процесуальні правила відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження;
- процесуальні правила реабілітації і відшкодування (компенсації) шкоди, заподіяної громадянину незаконними діями органів досудового розслідування, прокуратури, суду;
- процесуальні правила міжнародного співробітництва під час кримінального провадження;
- особливості кримінального провадження у зарубіжних державах.

Вступники мають **вміти**:

- використовувати результати науки кримінального процесу при тлумаченні та застосуванні норм кримінального процесуального права;
- орієнтуватися в системі кримінального процесуального права та в судовій практиці з кримінальних справ;
- збирати фактичні дані, аналізувати й оцінювати їх належність до кримінального провадження, допустимість, достовірність та достатність для прийняття правомірних процесуальних рішень;
- самостійно проводити слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії;
- збирати, досліджувати, перевіряти, оцінювати та використовувати докази;
- приймати обґрунтовані та законні рішення, юридично грамотно складати необхідні процесуальні документи;

- організовувати виконання прийнятих рішень.

1.2. Криміналістика

Вступники мають **знати**:

- предмет криміналістики, місце криміналістики в системі юридичних наук; систему криміналістики, характеристику складових елементів системи криміналістики; закономірності об'єктивної дійсності, що вивчаються криміналістикою; методи та завдання криміналістики на сучасному етапі розвитку суспільства;
- поняття, завдання та джерела криміналістичної техніки, правові, організаційні, етичні і тактичні засади використання техніко-криміналістичних засобів;
- поняття криміналістичної тактики, її систему та завдання, взаємозв'язок криміналістичної тактики з криміналістичною технікою і методикою; поняття та класифікацію криміналістичних версій, етапи їх побудови та перевірки; поняття і сутність планування розслідування, принципи планування розслідування, особливості окремих видів планування розслідування; основні категорії криміналістичної тактики;
- поняття, сутність і завдання криміналістичної методики, принципи та джерела криміналістичної методики; структуру видової методики розслідування кримінальних правопорушень; поняття, сутність та елементи криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень; особливості розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

Вступники мають **вміти**:

- аналізувати і оцінювати первинну інформацію, яка містить ознаки кримінального правопорушення; використовувати техніко-криміналістичні засоби для виявлення, фіксації та вилучення слідів, інших речових доказів, фіксації перебігу та результатів слідчих (розшукових) дій;
- формулювати версії і визначати напрями розслідування кримінальних правопорушень, планувати проведення слідчих (розшукових) дій;
- активно кваліфіковано проводити слідчі (розшукові) дії; ефективно взаємодіяти з правоохоронними органами при розслідуванні кримінальних правопорушень;
- оцінювати слідчі ситуації та приймати оптимальні тактичні рішення при розслідуванні окремих видів кримінальних правопорушень; приймати рішення, спрямовані на попередження кримінальних правопорушень за матеріалам певного кримінального провадження.

1.3. Судова експертиза

Вступники мають **знати**:

- предмет судової експертизи, її завдання, закони розвитку та місце у системі криміналістичних знань, теорію та практику застосування спеціальних знань у діяльності по розслідуванню та попередженню злочинів,

класифікацію судових експертиз, систему, структуру, функції та завдання судово-експертних установ України;

- порядок виявлення, фіксації та вилучення речових доказів, направлення їх на експертизу, можливості судової експертизи речових доказів, поняття, види методик експертного дослідження, перелік типових питань, які вирішуються експертизою;
- правові, організаційні, етичні, психологічні основи призначення та проведення судових експертиз, основні форми взаємодії слідчого та експерта при проведенні експертного дослідження, процесуальні права та обов'язки експерта.

Вступники мають **вміти**:

- виявляти інформацію, виходячи з природи походження об'єктів і матеріалів, що представляються на дослідження; створювати окремі експертні моделі і алгоритми вирішення експертних завдань; характеризувати процес формування внутрішнього переконання судового експерта, висновок експерта і його атрибути;
- аналізувати, творчо осмислювати та логічно впорядковувати інформацію, яка вміщена у матеріальних джерелах доказової інформації, вміло використовувати результати криміналістичного дослідження для розслідування та попередження злочинів;
- проводити оцінку висновку експерта та приймати рішення про призначення додаткової або повторної експертизи.

1.4. Оперативно-розшукова діяльність

Вступники мають **знати**:

- поняття, сутність та завдання оперативно-розшукової діяльності;
- правові основи оперативно-розшукової діяльності;
- підстави та принципи оперативно-розшукової діяльності;
- систему, структуру підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність їх права та обов'язки;
- систему, структуру, повноваження підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України;
- організаційні і тактичні основи оперативно-розшукової діяльності з протидії кримінальним правопорушенням;
- підстави заведення, строки ведення та порядок закриття оперативно-розшукових справ;
- особливості забезпечення законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності;
- знати види оперативно-розшукових заходів, підстави та особливості їх проведення;
- організаційно-правові засади взаємодії підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування, прокуратурою, судом у

- запобіганні, виявленні досудовому розслідуванні та судовому розгляді кримінальних правопорушень;
- сутність конфіденційного співробітництва та сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності;
  - соціальний і правовий захист працівників оперативних підрозділів та осіб, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності;
  - сутність контролю та нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності.

Вступники мають **вміти**:

- аналізувати оперативну обстановку, надавати оперативно-розшукову характеристику кримінальним правопорушенням;
- розрізняти оперативно-розшукові заходи від гласних і негласних слідчих (розшукових) дій;
- планувати та проводити першочергові та подальші оперативно-розшукові заходи з метою розкриття кримінального правопорушення та оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження;
- виконувати доручення слідчого (прокурора) відповідно до статті 41 Кримінального процесуального кодексу України;
- працювати з нормативними документами, які регламентують оперативно-розшукову діяльність підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України;
- застосовувати отримані знання в практичній діяльності, варіативно розв'язувати професійні завдання;
- оформлювати і вести службову документацію, передбачену відомчими нормативно-правовими актами;
- дотримуватись вимог режимно-секретного забезпечення оперативно-розшукової діяльності.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

1 правильна відповідь на тестове завдання дорівнює 2 балам

3. ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ІСПИТУ, СТРУКТУРА ЗАВДАНЬ

Форма проведення вступного фахового випробування: тестові завдання у кількості 100 тестів із зазначених вище чотирьох галузей права.

4. ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

4.1. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС»

Змістовий модуль 1. СУТНІСТЬ, ЗАСАДИ ТА УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Кримінальне процесуальне право і кримінальна процесуальна діяльність. Місце і роль науки кримінального процесу у системі правових наук. Завдання науки кримінального процесу. Зв'язок кримінального процесу з криміналістикою, кримінальним правом, з оперативно-розшуковою діяльністю НП, іншими суміжними галузями права і спеціальних знань. Кримінальні процесуальні правовідносини: поняття, структура. Предмет і методи правового регулювання кримінальних процесуальних відносин. Джерела кримінального процесуального права. Значення Постанов Пленуму Верховного Суду и для практики кримінальної процесуальної діяльності. Значення нормативно-правових актів Генерального прокурора України і МВС України для діяльності органів досудового розслідування системи МВС України. Рішення Європейського суду з прав людини як джерело права. Кримінальна процесуальна діяльність: поняття, мета, завдання, функції, структура (стадії), учасники, засоби (процесуальні дії і процесуальні рішення), строки, гарантії, витрати, фіксування, повідомлення. Кримінальна процесуальна форма. Уніфікація і диференціація кримінальної процесуальної форми. Цивільний позов у кримінальному провадженні.

Засади кримінального провадження. Поняття і класифікація засад кримінального провадження. Загально-правові засади. Верховенство права; законність; рівність перед законом і судом; повага до людської гідності; забезпечення права на свободу та особисту недоторканність; недоторканість житла чи іншого володіння особи; таємниця спілкування; невтручання у приватне життя; недоторканність права власності; доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень. Міжгалузеві засади. Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості; безпосередність дослідження показань, речей і документів; забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності; диспозитивність; гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами; розумні строки; мова, якою здійснюється кримінальне провадження. Галузеві засади. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини; свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї; заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення; забезпечення права на захист; публічність. Характеристика засад кримінального провадження: 1) визначення (формулювання) поняття засади; 2) положення, що складають зміст засади; 3) винятки із засади. Гендрена компонента кримінального провадження.

Учасники кримінального провадження. Поняття учасників кримінального провадження, їх класифікація. Процесуальний статус прокурора у кримінальному провадженні. Процесуальний статус органа досудового розслідування. Процесуальний статус керівника органу досудового розслідування. Процесуальний статус слідчого. Процесуальний статус працівника оперативного підрозділу. Процесуальний статус потерпілого. Процесуальний статус представника та законного представника потерпілого. Процесуальний статус цивільного позивача, його представника та законного представника. Процесуальний статус цивільного відповідача. Процесуальний статус підозрюваного. Процесуальний статус захисника. Обов'язкові випадки участі захисника у справі. Особи, які вправі брати участь у справі як захисники.

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Докази і доказування. Поняття, зміст і значення теорії доказів у кримінальному процесі. Співвідношення теорії пізнання і теорії доказів. Встановлення істини як мета доказування. Докази: поняття, ознаки. Різновиди доказів: первинні та похідні, особисті та речові, прямі та непрямі, обвинувальні і виправдувальні. Значення рішень інших судів у питаннях допустимості доказів. Джерела доказів. Показання. Речові докази. Документи. Висновки експертів. Обставини, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Обов'язок доказування. Поняття, елементи та зміст процесу доказування. Засоби збирання і перевірки доказів. Суб'єкти доказування. Поняття, правила та значення оцінки доказів. Використання доказів для обґрунтування кримінальних процесуальних рішень.

Заходи забезпечення кримінального провадження. Поняття і різновиди заходів забезпечення кримінального провадження. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Запобіжні заходи: поняття, мета і підстави застосування. Відмінність запобіжних заходів від інших заходів забезпечення кримінального провадження. Обставини, що враховують при обранні запобіжного заходу. Різновиди запобіжних заходів: особисте зобов'язання, особиста порука, домашній арешт, застава, тримання під вартою. Процесуальний порядок обрання і застосування запобіжних заходів. Інші заходи забезпечення кримінального провадження. Виклик. Привід. Накладення грошового стягнення. Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом. Відсторонення від посади. Тимчасовий доступ до речей і документів. Тимчасове вилучення майна. Арешт майна. Процесуальний порядок застосування інших заходів забезпечення кримінального провадження.

Досудове розслідування: загальні положення. Досудове розслідування: поняття, значення. Форми досудового розслідування. Дізнання (розслідування кримінальних проступків). Досудове слідство. Загальні положення досудового розслідування: поняття і система. Початок досудового розслідування. Підслідність. Об'єднання і виділення матеріалів досудового

розслідування. Місце проведення досудового розслідування. Строки досудового розслідування. Продовження строків досудового розслідування. Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування. Оскарження рішень, дій і бездіяльності під час досудового розслідування.

Змістовий модуль 3. ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

Слідчі (розшукові) дії. Поняття і система слідчих (розшукових) дій. Гласні слідчі (розшукові) слідчі дії: поняття і співвідношення з негласними слідчими та оперативно-розшуковими діями. Система гласних слідчих (розшукових) дій: допит, пред'явлення для впізнання, обшук, огляд, слідчий експеримент, освідування особи, експертиза. Загальні правила провадження гласних слідчих (розшукових) дій. Негласні слідчі (розшукові) слідчі дії: поняття і співвідношення з оперативно-розшуковими діями. Система негласних слідчих (розшукових) дій. Негласні слідчі (розшукові) дії, пов'язані із втручанням у приватне спілкування. Інші види негласних слідчих (розшукових) дій. Загальні правила провадження негласних слідчих (розшукових) дій. Гендерні особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

Повідомлення про підозру. Поняття повідомлення у кримінальному провадженні. Поняття, підстави та суб'єкти повідомлення про підозру. Строки та порядок вручення письмового повідомлення про підозру. Зміна повідомлення про підозру.

Зупинення та закінчення досудового розслідування. Поняття, значення, підстави та процесуальний порядок зупинення досудового розслідування. Розшук підозрюваного. Відновлення зупиненого досудового розслідування. Поняття і форми закінчення досудового розслідування. Закриття кримінального провадження. Клопотання прокурора про звільнення від кримінальної відповідальності. Звернення до суда з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Поняття, суб'єкти та значення відкриття матеріалів іншій стороні (взаємне відкриття матеріалів). Поняття і форма (структура) обвинувального акту і реєстру матеріалів досудового розслідування. Надання копії обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру та реєстру матеріалів досудового розслідування.

Особливості досудового розслідування кримінальних проступків. Загальні положення досудового розслідування кримінальних проступків. Запобіжні заходи та провадження слідчих дій під час досудового розслідування кримінальних проступків. Особливості закінчення досудового розслідування кримінальних проступків. Клопотання прокурора про розгляд обвинувального акту у спрощеному провадженні.

Змістовий модуль 4. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Судове провадження у першій інстанції. Поняття судового провадження. Підсудність: поняття, значення і різновиди. Питання, які підлягають з'ясуванню під час підготовчого провадження. Порядок підготовчого провадження. Строки і загальний порядок судового розгляду. Незмінність складу суду. Запасний суддя. Головуючий у судовому засіданні. Безперервність судового розгляду. Наслідки неприбуття учасників судового провадження. Право перебувати в залі судового засідання. Порядок у судовому засіданні і заходи до його порушників. Проведення експертизи за ухвалою суду. Об'єднання і виділення, зупинення судового провадження. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження. Межі судового розгляду. Зміна обвинувачення і висунення нового обвинувачення. Відмова прокурора від обвинувачення. Етапи судового розгляду. Відкриття судового засідання (підготовчі дії). З'ясування обставин кримінального провадження та перевірка їх доказами (судове слідство). Судові дебати і репліки. Останнє слово обвинуваченого. Ухвалення і проголошення судового рішення (вироку, ухвали). Особливі порядки провадження в суді першої інстанції. Спрошене провадження щодо кримінальних проступків. Провадження у суді присяжних.

Провадження з перегляду судових рішень. Виконання судових рішень. Сутність, завдання і значення стадії апеляційного провадження. Повна і неповна апеляція. Судові рішення, на які може бути подана апеляція. Особи, які мають право подати апеляцію. Порядок і строки апеляційного оскарження вироку і внесення апеляційного подання. Зміст апеляції. Випадки залишення апеляції без руху та розгляду. Наслідки подання апеляції. Порядок і строки розгляду справи в апеляційній інстанції. Суди, які розглядають справи у апеляційному порядку. Рішення, що приймаються апеляційною інстанцією. Сутність, завдання і значення касаційного провадження. Відмінність цієї стадії від стадії апеляційного провадження. Судові рішення, які можуть бути перевірені в касаційному порядку. Особи, які мають право на касаційне оскарження або внесення касаційного подання. Порядок і строки касаційного оскарження або внесення касаційного подання. Суди, які розглядають справи в касаційному порядку. Повноваження касаційної інстанції. Порядок і строки розгляду справи в касаційному суді. Рішення, що приймаються касаційною інстанцією. Перегляд судових рішень Верховним Судом. Підстави для перегляду. Подання заяви про перегляд. Перевірка Вищим спеціалізованим судом з розгляду цивільних і кримінальних справ відповідності заяви вимогам кримінального процесуального закону і допуск справи до провадження. Рішення Верховного Суду за результатами перегляду. Провадження за нововиявленими обставинами. Підстави для перегляду (відновлення кримінальної справи) за нововиявленими обставинами. Строк звернення про перегляд судового рішення. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами.

Особливі порядки кримінального провадження. Поняття, сутність та види особливих порядків кримінального провадження. Кримінальне провадження на підставі угод. Кримінальне провадження у формі приватного

обвинувачення. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб. Кримінальне провадження щодо неповнолітніх. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Умови відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Особи, які мають право звертатися щодо відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Зміст заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Розгляд заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Судове рішення за результатами розгляду заяви.

Реабілітація і відшкодування (компенсація) шкоди, заподіяної громадянинуві незаконними діями органів досудового розслідування, прокуратури, суду. Поняття реабілітації у кримінальному процесі. Значення правового інституту відшкодування шкоди реабілітованій особі. Правові підстави для виникнення у особи права на відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду. Види шкоди, яка підлягає відшкодуванню. Повернення заробітку та інших грошових доходів, майна, штрафів, сум, сплачених у зв'язку з наданням юридичної допомоги. Компенсація моральної шкоди. Поновлення порушених трудових, пенсійних, житлових та інших особистих прав. Порядок розгляду та вирішення питань про відшкодування шкоди реабілітованому громадянинуві.

Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження. Особливості кримінального провадження у зарубіжних державах. Поняття, сутність і загальні засади міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція). Особливості кримінального провадження у порядку перейняття. Визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передача засуджених осіб. Особливості кримінального провадження у зарубіжних державах. Особливості джерел кримінального процесуального права Франції і США. Особливості доказування у кримінальному процесі Франції і США. Альтернативи кримінальному переслідуванню у закордонному кримінальному процесі. Інститут медіації у Франції. «Угоди про визнання вини» у США.

Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Кримінальний процес України: загальна частина: підручник / О. О. Волобуєва, Л. М. Лобойко, Т. О. Лоскутов та ін. К: ВД «Дакор», 2015. 172 с.
2. Кримінальний процес України: досудове розслідування: навчальний посібник / О. О. Волобуєва, М. С. Городецька, Т. О. Лоскутов та ін.; за заг. ред. В. М. Бесчастного. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2019. 122 с.
3. Кримінальний процес: підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. Х.: Право, 2013. 824 с.
4. Лобойко Л. М. Кримінальний процес: Підручник / Л. М. Лобойко. К.: Істина, 2014. 432 с.

Додаткова

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. Х.: Право, 2012. 768 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 2 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. Х.: Право, 2012. 664с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / М.Є. Блудиліна, В.І. Бояров, Т.В. Варфоломєєва та ін.; за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К.: Юстиніан, 2012. 1224 с.
4. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Загальна частина) / В. В. Рожнова, Д. О. Савицький, Я. Ю. Конюшенко, І. В. Чурікова, О. Є. Омельченко, Д. П. Письменний, М. Я. Никоненко, К. Г. Горелкіна, О. Ю. Хабло, О. Г. Яновська. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2012. 280 с.
5. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Особлива частина) / О. Ю. Хабло, О. С. Степанов, М. П. Климчук, Д. П. Письменний, К. Г. Горелкіна, Ю. І. Азаров, О. В. Мельник, Н. С. Карпов, О. Г. Яновська, Л. Д. Удалова, А. В. Форостяний, О. В. Римарчук. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2012. 200 с.
6. Кримінальний процес: підручник / За заг. ред. В.В. Коваленка, Л.Д. Удалової, Д.П. Письменного. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 544с.
7. Саліхова І.Ю. Подія кримінального правопорушення як обставина, яка підлягає доказуванню у кримінальному провадженні [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Саліхова Ірина Юріївна ; Донец. юрид. ін-т МВС України. Кривий Ріг, 2017. 18 с.
8. Гнатенко В.С. Межі доказування у кримінальному провадженні [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Гнатенко Валерія Сергіївна ; Донец. юрид. ін-т МВС України. Кривий Ріг, 2017. 16 с.

9. Лисеюк А.М. Доказування на досудовому етапі кримінальних проваджень щодо злочинів у сфері незаконного обігу підакцизних товарів [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Лисеюк Андрій Миколайович ; Донец. юрид. ін-т МВС України. Кривий Ріг, 2018. 20 с.
10. Ганенко І.С. Імунітети у кримінальному процесі України [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 ; Донец. юрид. ін-т МВС України. Кривий Ріг, 2020. 20 с.
11. Кисько А.І. Проблеми доказування організованості злочинної групи на досудовому розслідуванні [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 ; Донец. юрид. ін-т МВС України. Кривий Ріг, 2020. 16 с.
12. Вітрук О.В. Пред'явлення та підтримання прокурором цивільного позову у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 ; Донец. юрид. ін-т МВС України. Маріуполь, 2021. 20 с.
13. Єрошкін М.В. Особливості доказування у кримінальних провадженнях про насильницьке зникнення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 ; Донец. юрид. ін-т МВС України. Маріуполь, 2021. 20 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> (офіційний сайт Верховної Ради України).
2. <http://www.ccu.gov.ua> (офіційний сайт Конституційного Суду України).
3. <http://www.kmu.gov.ua> (офіційний сайт Кабінету Міністрів України).
4. <https://supreme.court.gov.ua> (офіційний сайт Верховного Суду).
5. <http://www.gp.gov.ua> (офіційний сайт Генеральної прокуратури України).
6. <http://www.minjst.gov.ua> (офіційний сайт Міністерства юстиції України).
7. <http://www.sbu.gov.ua> (офіційний сайт Служби Безпеки України).
8. <http://mvs.gov.ua> (офіційний сайт МВС України).

4.2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛІСТИКА»

Змістовий модуль 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ КРИМІНАЛІСТИКИ

Предмет, система, завдання і методи криміналістики. Предмет криміналістики. Механізм вчинення кримінального правопорушення та його елементи. Закономірні зв'язки способу вчинення кримінального правопорушення. Сліди кримінального правопорушення. Діяльність по виявленню, фіксації, вилученню і використанню слідів – джерел доказів при розслідуванні кримінальних правопорушень. Закономірності цієї діяльності. Система науки криміналістики. Загальнотеоретичні положення, криміналістична техніка, криміналістична тактика і криміналістична методика, їх взаємозв'язок. Місце криміналістики в системі наукового знання, її співвідношення з кримінальним правом, кримінальним процесом, кримінологією, оперативно-розшуковою діяльністю. Історія виникнення і розвитку криміналістики. Методи криміналістики. Всезагальний метод

пізнання. Загальнонаукові методи. Спеціальні криміналістичні методи. Завдання криміналістики щодо удосконалення діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю. Значення криміналістичних знань в професійній підготовці кадрів для Національної поліції.

Криміналістична ідентифікація і діагностика. Поняття і наукові засади криміналістичної ідентифікації, її значення у слідчій, експертній і судовій діяльності. Види та форми криміналістичної ідентифікації. Ідентифікаційні ознаки і властивості, їх класифікація. Ототожнення і встановлення групової належності. Об'єкти і суб'єкти криміналістичної ідентифікації. Процес криміналістичної ідентифікації. Методика ідентифікаційних досліджень. Застосування математичних і кібернетичних методів у ідентифікаційних дослідженнях. Поняття і сутність криміналістичної діагностики. Наукові засади криміналістичної діагностики. Діагностичні завдання та методика їх вирішення. Значення криміналістичної діагностики для розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. Встановлення групової належності. Об'єкти, відносно яких може бути встановлена, як правило, тільки групова належність. Значення встановлення групової належності при розслідуванні кримінальних правопорушень.

Змістовий модуль 2.

КРИМІНАЛІСТИЧНА ТЕХНІКА

Загальні положення криміналістичної техніки. Поняття, завдання і структура криміналістичної техніки. Джерела формування та розвитку криміналістичної техніки. Поняття технічного засобу, технічного прийому. Комплекти технічних засобів, що використовуються слідчим, інспектором-криміналістом при проведенні слідчих (розшукових) дій. Пересувні криміналістичні лабораторії. Критерії допустимості використання технічних засобів і методів роботи з доказами у кримінальному судочинстві. Доказове значення результатів застосування криміналістичної техніки. Перспективи розвитку криміналістичної техніки. Проблеми автоматизації криміналістичних досліджень.

Криміналістична фотографія та відеозапис. Поняття, можливості фіксації і дослідження візуальної інформації з метою розслідування кримінальних правопорушень. Криміналістична фотографія: види (орієнтуюча, оглядова, вузлова та детальна), методи і прийоми. Судово-оперативна фотографія: особливості фотографування місця події, трупа, речових доказів, живих осіб. Судово-дослідницька фотографія: поняття, завдання, методи. Особливості застосування відеозапису: види, способи і засоби її здійснення при проведенні слідчих (розшукових) дій. Правила оформлення результатів застосування засобів і методів фіксації візуальної інформації. Фототехнічна експертиза: поняття, завдання і призначення. Використання матеріалів відеозапису на досудовому розслідуванні і в суді.

Трасологія. Предмет, система і завдання слідознавства. Наукові засади слідознавства. Механізм утворення слідів і їх класифікація. Види та характеристика слідів: людини (рук, ніг, тіла, зубів, виділень організму,

взуття, одягу, рукавичок), транспортних засобів, знарядь зламу і інструментів, матеріалів, речовин і виробів. Предмети як сліди кримінального правопорушення. Сліди рук. Дактилоскопія як розділ трасології. Будова шкіри на долонях рук. Типи і види папілярних узорів пальців рук і долоні. Властивості папілярних узорів. Загальні правила виявлення, огляду, фіксації і вилучення слідів рук. Засоби та методи виявлення, фіксації, вилучення слідів рук. Значення і можливості попереднього дослідження слідів рук у процесі проведення слідчих (розшукових) дій та використання отриманих результатів у розслідуванні кримінальних правопорушень. Дактилоскопічна експертиза. Сліди ніг та взуття. Загальні правила виявлення, огляду, фіксації і вилучення слідів ніг та взуття. Засоби та методи виявлення, фіксації, вилучення слідів ніг та взуття. Значення і можливості попереднього дослідження слідів ніг та взуття у процесі проведення слідчих (розшукових) дій та використання отриманих результатів у розслідуванні кримінальних правопорушень. Трасологічна експертиза слідів і об'єктів. Інші сліди людини. Особливості виявлення, фіксації та вилучення таких слідів, їх інформаційно-доказовий потенціал. Сліди транспортних засобів. Особливості виявлення, фіксації та вилучення таких слідів, їх інформаційно-доказовий потенціал. Сліди знарядь зламу та інструментів. Особливості виявлення, фіксації та вилучення таких слідів, їх інформаційно-доказовий потенціал. Мікрооб'єкти та запахові сліди. Особливості виявлення, фіксації та вилучення мікрооб'єктів та запахів слідів, їх інформаційно-доказовий потенціал.

Габітологія. Габітологія, як розділ науки криміналістики, її наукові основи. Поняття та наукові засади ототожнення особи за ознаками зовнішності, їх ідентифікаційне значення та класифікація. Система опису ознак зовнішності. Функціональний портрет людини. Засоби та методи фіксації зовнішніх ознак людини. Джерела інформації про ознаки зовнішності людини. Використання даних про ознаки зовнішності у розшуку осіб, організації обліків і розслідування кримінальних правопорушень. Портретна експертиза: поняття, питання, що вирішуються, методи проведення, підготовка матеріалів для її призначення.

Криміналістичне зброезнавство. Поняття та зміст зброезнавства, його наукові засади. Механізм пострілу і утворення слідів пострілу. Види та характеристика об'єктів балістичного дослідження: вогнепальної зброї, боєприпасів, слідів пострілу. Особливості виявлення, фіксації та вилучення зброї, боєприпасів та слідів пострілу, їх інформаційно-доказовий потенціал. Встановлення обставин використання зброї: спосіб виготовлення, напрямку, місця та дистанції пострілу. Холодна зброя. Поняття, класифікація. Особливості виявлення, фіксації та вилучення холодної зброї, її інформаційно-доказовий потенціал. Види вибухових речовин та пристроїв, що використовують при вчиненні кримінального правопорушення. Механізм вибуху і утворення його слідів. Особливості виявлення, фіксації та вилучення вибухових речовин, пристроїв та слідів вибуху, їх інформаційно-доказовий потенціал. Експертиза зброї та слідів і обставин її використання, вибухотехнічна експертиза.

Криміналістичне документознавство. Поняття, види та наукові засади криміналістичного дослідження документів. Поняття і види документів. Значення документів як джерела доказів. Загальні правила огляду документів – речових доказів. Дослідження рукописних документів. Поняття письма та почерку. Ознаки письмової мови і почерку, їх класифікація та ідентифікаційне значення. Можливості встановлення властивостей та стану особи за почерком. Почеркознавча експертиза та лінгвістична експертиза мовлення (авторознавча, семантико-текстуальна): поняття, завдання, можливості та підготовка матеріалів для призначення. Технічне дослідження документів: поняття, зміст і види. Види підробки документів. Ознаки зміни тексту документу та способи їх виявлення. Встановлення способу виготовлення документу і давності виконання тексту. Ідентифікація засобів і матеріалів, використаних для виготовлення документів. Поновлення змісту пошкоджених документів. Ознаки підробки відбитків печаток і штампів. Дослідження поліграфічної продукції. Встановлення виду, способу друку та особливостей використаних засобів (друкарських форм) з метою розшуку місця виготовлення досліджуваного матеріалу. Технічна експертиза документів: поняття, коло вирішуваних питань, підготовка матеріалів для призначення.

Криміналістична реєстрація. Поняття, завдання та види криміналістичної реєстрації. Наукові і правові засади криміналістичного обліку. Спосіб вчинення та приховання кримінального правопорушення як обліково-реєстраційний елемент злочинної діяльності. Система, принципи організації і функціонування криміналістичних обліків. Взаємозв'язок окремих видів обліків. Способи реалізації даних обліків у розшуку осіб, предметів, у розслідуванні кримінальних правопорушень. Допоміжні інформаційні системи, що використовують правоохоронними органами в розшуковій діяльності. Тенденції та перспективи розвитку криміналістичних обліків, проблеми їх автоматизації і комп'ютеризації.

Змістовий модуль 3. КРИМІНАЛІСТИЧНА ТАКТИКА

Загальні положення криміналістичної тактики. Криміналістична тактика як складова частина науки криміналістики. Використання положень логіки, психології, соціології та інших наук в тактиці. Поняття тактичного завдання розслідування і засобів її вирішення (тактичний прийом, тактична комбінація, тактична операція). Принципи слідчої тактики як критерії допустимості і ефективності використання тактичних засобів. Тактика слідчих (розшукових) дій та її співвідношення з процесуальним порядком їх проведення. Поняття слідчої ситуації і тактичного рішення. Тактичний ризик. Взаємозв'язок криміналістичної тактики і техніки в розслідуванні кримінальних правопорушень.

Слідчі версії та планування розслідування. Особливості пізнання при розслідуванні кримінальних правопорушень. Версія – метод пізнання при розслідуванні кримінальних правопорушень. Види версій. Загальні і окремі версії. Типові та конкретні версії. Ретроспективні та перспективні версії. Слідчі, оперативно-розшукові, експертні, судові версії. Побудова версій.

Основні правила побудови версій. Обґрунтованість версій доказами. Роль узагальнень слідчої практики у побудові версій. Використання логічного апарату (аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії тощо). Перевірка версій. Основні правила перевірки версій. Поняття і сутність планування розслідування. Принципи планування розслідування. Вивчення та врахування характеру слідчої ситуації як умови забезпечення ефективності планування розслідування та реалізації його принципів. Особливості різних варіантів планування: окремої слідчої (розшукової) дії, тактичної операції, роботи по кримінальному провадженню в цілому, розслідування багатоепізодних проваджень. Техніка планування розслідування. Вимоги до плану розслідування. Допоміжна документація при плануванні. Значення версій при плануванні розслідування, підготовці і проведенні окремих слідчих (розшукових) дій (огляду місця події, обшуку та ін.).

Тактика слідчого огляду і освідкування. Механізм відображення кримінальних правопорушень в оточуючій матеріальній обстановці. Види слідів. Види огляду і їх особливості. Кримінальні процесуальні основи огляду. Поняття місця події. Значення огляду місця події при розслідуванні кримінальних правопорушень. Загальні тактичні положення огляду місця події. Учасники огляду та їх функції. Підготовка до огляду. Стадії огляду місця події. Тактичні завдання, що вирішуються під час огляду. Негативні обставини та їх значення. Фіксація результатів огляду місця події: застосування засобів криміналістичної техніки, складання протоколу та додатків до нього. Огляд трупа, документів, речей, транспортних засобів, тварин, ділянок місцевості і приміщень, які не є місцями подій. Процесуальні правила та особливості тактики огляду живої людини – освідкування.

Тактика допиту. Поняття допиту, його види і значення в розслідуванні кримінальних правопорушень. Наукові основи допиту. Поняття тактичних прийомів допиту, критерії (принципи) їх допустимості. Загальні положення тактики допиту. Підготовка допиту: визначення обставин, що складають предмет допиту; визначення черговості допитів осіб і способу їх виклику на допит, збирання інформації про допитувану особу; вибір часу і місця допиту; технічні забезпечення; складання плану допиту. Структура допиту: вступна частина; вільна розповідь; постановка питань. Поняття психологічного контакту і прийоми його встановлення. Тактика допиту потерпілих і свідків. Тактика допиту підозрюваних. Прийоми встановлення психологічного контакту з допитуваним. Тактичні прийоми допиту: надання допомоги допитуваному у відновленні забутого, викриття неправдивих показань, подолання позиції відмови від дачі показань тощо. Тактичні прийоми допиту в безконфліктній ситуації. Тактичні прийоми допиту в конфліктній ситуації. Використання доказів на допиті. Участь в допиті спеціаліста, адвоката та ін. Процесуальні правила та особливості тактики допиту неповнолітніх. Процесуальні правила та тактичні особливості підготовки і проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб.

Тактика обшуку. Поняття обшуку як способу збирання доказів при розслідуванні кримінальних правопорушень. Кримінальна процесуальна

регламентація проведення обшуку. Види обшуку. Психологічні засади тактики обшуку. Тактика обшук житла чи іншого володіння особи. Підготовка до обшуку. Тактичні рекомендації про порядок дій слідчого та інших членів слідчо-оперативної групи на місці проведення обшуку. Тактика обшуку в приміщенні і на ділянці місцевості. Використання науково-технічних засобів під час проведення обшуку. Ознаки сховища і тактичні прийоми їх виявлення. Особистий обшук. Взаємозв'язок технічних засобів і тактичних прийомів обшуку. Особливості тактики обшуку в готелях, гуртожитках. Технічні засоби фіксації результатів обшуку, складання протоколу.

Тактика пред'явлення для впізнання. Поняття пред'явлення для впізнання як способу збирання доказів при розслідуванні кримінальних правопорушень та його психологічні основи. Види пред'явлення для впізнання. Підготовка до пред'явлення для впізнання. Особливості проведення допиту особи, яка може бути суб'єктом впізнання, загальний порядок і тактичні положення пред'явлення для впізнання живих осіб, трупів, предметів, тварин тощо. Особливості проведення пред'явлення для впізнання осіб за динамічними ознаками. Особливості проведення пред'явлення для впізнання об'єктів за фотознімками. Фіксація перебігу і результатів пред'явлення для впізнання: використання технічних засобів, складання протоколу та додатків до нього.

Тактика слідчого експерименту. Поняття слідчого експерименту як способу перевірки і уточнення доказів, а також збирання нового доказового матеріалу. Процесуальні правила проведення цієї слідчої (розшукової) дії. Види слідчого експерименту. Його сутність і значення в розслідуванні кримінальних правопорушень. Підготовка і тактичні прийоми проведення слідчого експерименту. Оцінка результатів слідчого експерименту. Фіксація перебігу і результатів слідчого експерименту: використання технічних засобів, складання протоколу та додатків до нього.

Тактика використання спеціальних знань. Поняття спеціальних знань та форми їх використання у кримінальному судочинстві. Мета використання спеціальних знань в кримінальному судочинстві. Участь спеціаліста у підготовці та проведенні слідчих (розшукових) дій. Тактика взаємодії слідчого зі спеціалістами. Поняття та види експертиз. Криміналістична експертиза, класифікація видів криміналістичних експертиз. Підстави обов'язкового проведення експертизи. Організація, структура і функції експертних установ системи МВС, МЮ України. Тактика призначення експертизи. Формування питань експерту. Поняття і види зразків для експертного дослідження, процесуальні правила та тактика їх одержання. Дотримання законності і етичних норм. Використання допомоги спеціалістів. Фіксація перебігу одержання зразків. Особливості призначення комплексної, додаткової і повторної експертиз. Взаємодія слідчого з експертом під час проведення експертизи. Процес експертного дослідження, його стадії. Види висновків експерта. Наукові критерії оцінки висновку експерта слідчим.

Змістовий модуль 4. КРИМІНАЛІСТИЧНА МЕТОДИКА

Загальні положення криміналістичної методики. Поняття, завдання та значення криміналістичної методики. Закономірності злочинної діяльності і слідчої практики, що вивчаються криміналістичною методикою. Принципи та джерела криміналістичної методики. Структура криміналістичної методики. Загальні положення і наукові засади криміналістичної методики. Потреби слідчої практики як умова розвитку криміналістичної методики. Етапи розслідування та їх характеристика. Профілактична діяльність слідчого. Поняття, сутність та види слідчих ситуацій. Компоненти слідчої ситуації. Фактори, що обумовлюють формування та розвиток слідчих ситуацій. Слідча ситуація як підстава прийняття тактичних рішень. Поняття і сутність криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень. Класифікація кримінальних правопорушень. Співвідношення криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень з кримінально-правовою та кримінологічною характеристиками. Зміст криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень. Виявлення і репрезентативність кореляційних зв'язків елементів криміналістичної характеристики певного виду кримінальних правопорушень як умова її практичного інформаційного і методичного значення для розслідування кримінальних правопорушень. Перспективи та умови формування (розробки) об'єктивно достовірних інформаційних моделей криміналістичних характеристик окремих видів кримінальних правопорушень.

Методика розслідування вбивств. Криміналістична характеристика вбивств. Ознаки вчинення вбивства неповнолітніми. Джерела початкової інформації, їх оцінка і прийняття рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Початковий етап розслідування вбивств. Слідчі версії і планування розслідування в типових слідчих ситуаціях. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації – виявлення трупу з ознаками насильницької смерті. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації – виявлення частин трупу. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації – порушення кримінального провадження у зв'язку із заявою про зникнення людини за обставин, що вказують на вбивство. Огляд місця події і трупу. Заходи зі встановлення особи вбитого. Призначення судово-медичної експертизи трупу. Допит свідків. Заходи зі встановлення, розшуку і затримання підозрюваного, залежно від способів вбивства (з використанням вогнепальної зброї, колючо-ріжучих засобів, шляхом задушення, отруєння тощо). Використання криміналістичних обліків. Допит підозрюваного, обшук. Призначення криміналістичних та інших видів експертиз. Наступний етап розслідування: особливості проведення слідчих (розшукових) дій. Слідчий експеримент.

Методика розслідування зґвалтувань. Криміналістична характеристика зґвалтування. Джерела початкової інформації, їх оцінка і прийняття рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування розслідування в типових

слідчих ситуаціях. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації – знаходження заяви потерпілого про кримінальне правопорушення, вчинене знайомою йому особою. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації – надходження заяви потерпілого про кримінальне правопорушення, вчинене не знайомою йому особою. Огляд місця події. Допит потерпілого. Освідчування потерпілого. Судово-медична експертиза потерпілого. Судово-біологічна експертиза речових доказів. Допит свідків. Заходи зі встановлення, розшуку і затримання підозрюваного. Допит підозрюваного. Огляд одягу підозрюваного. Судово-медична експертиза підозрюваного та інші види експертизи. Наступний етап розслідування: особливості проведення слідчих (розшукових) дій.

Методика розслідування крадіжок. Криміналістична характеристика крадіжок. Джерела початкової інформації, їх оцінка і прийняття рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування в типових слідчих ситуаціях. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації початку досудового розслідування за заявою потерпілого (матеріально-відповідальної, посадової особи). Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації початку досудового розслідування у зв'язку із затриманням підозрюваного на місці вчинення кримінального правопорушення. Огляд місця події. Допит потерпілого (заявника). Інсценування крадіжки, як спосіб приховання розкрадань та ін. дій. Призначення криміналістичних експертиз. Заходи зі встановлення, розшуку і затримання підозрюваного. Використання криміналістичних та інших обліків. Допит підозрюваного. Обшук. Наступний етап розслідування: особливості проведення слідчих (розшукових) дій. Слідчий експеримент.

Методика розслідування розбоїв. Криміналістична характеристика розбоїв. Джерела початкової інформації, їх оцінка і прийняття рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування розслідування в типових слідчих ситуаціях. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації початку досудового розслідування за заявою потерпілого. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типової слідчої ситуації початку досудового розслідування у зв'язку із затриманням підозрюваного під час вчинення кримінального правопорушення чи після нього. Особливості розслідування розбійних нападів на квартири громадян, установи банків тощо. Допит потерпілого. Огляд місця події. Освідчування і судово-медична експертиза потерпілого. Допит свідків. Заходи зі встановлення, розшуку і затримання підозрюваного. Використання криміналістичних та інших обліків. Допит підозрюваного. Обшук. Пред'явлення підозрюваного та предметів для впізнання. Призначення експертиз. Наступний етап розслідування: особливості проведення слідчих (розшукових) дій. Слідчий експеримент.

Методика розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Криміналістична характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Джерела початкової інформації, їх оцінка і прийняття рішення про внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Початковий етап розслідування. Слідчі версії і планування розслідування в типових слідчих ситуаціях. Комплекс слідчих (розшукових) дій, характерних для типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування. Допит заявника. Негласні слідчі (розшукові) дії. Допит свідків. Заходи зі встановлення, розшуку і затримання підозрюваного. Використання криміналістичних та інших обліків. Допит підозрюваного. Обшук. Підготовка і призначення експертизи звукозапису, почерку та ін. видів експертиз. Наступний етап розслідування: особливості проведення слідчих (розшукових) дій.

Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 1 [А.Ф. Волобуєв, М.В. Даньшин, А.В. Іщенко та ін.]; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Малярової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 384 с.
2. Криміналістика : підручник : у 2 т. Т. 2 [А.Ф. Волобуєв, О.В. Одерій, Р.Л. Степанюк та ін.] ; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Малярової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 312 с.
3. Пяковський В.В. Криміналістика: підручник. К., 2016.
4. Практикум з криміналістики: навч. посібник за ред. В.Ю. Шепітька; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». К.: Ін Юре, 2013. 127 с. (МОН).
5. Іщенко А.В. Криміналістика у питаннях та відповідях: навч. посібник. Х., 2015.
6. Удовенко Ж.В. Криміналістика: конспект лекцій. К., 2016.
7. Методика розслідування окремих видів злочинів: навч. посібник О.І. Гарасимів, О.М. Дуфенюк, О.В. Захарова та ін.; за заг. ред. Є.В. Пряхіна. 2-ге вид., перероб. та допов. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 312 с.

Додаткова

1. Криміналістика. Навчальний посібник (рек. МОН України) Волобуєв А.Ф., Волобуєва О.О., Самойленко О.А., Смаль І.В. та ін. / За ред. Волобуєва А.Ф. К. КНТ, 2011. 504 с.
2. Алексєєв О.О., Весельський В.К., Пяковський В.В. Розслідування окремих видів злочинів : Навч. посіб. для студ ВНЗ МВС України. НАВС. Київ : ЦУЛ, 2013. 277 с.

3. Криміналістика : підручник [Берназ В.Д., Бірюков В. В., Волобуєв А.Ф.]; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х.: ХНУВС, 2011. 666 с.
4. Криміналістика. Академічний курс : Підручник. Мін-во освіти і науки України. Акад. адвокатури України; Т.В. Варфоломеев, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров, С.В. Гончаренко, В.О. Попелюшко. Київ : ЮрІнком Інтер, 2011. 495 с.
5. Криміналістика: питання і відповіді : навч. посіб. для студ. ВНЗ. А.В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, Я.В. Кузьмічов, Ж.В. Удовенко, С.В. Хільченко; МОН України, НАВС. Київ : ЦУЛ, 2011 р. 276 с.
6. Кофанов А.В., Кофанова О.С. Криміналістика : навч. вид. посіб. для підгот. до іспитів. Київ : О.С. Ліпкан, 2011. 245 с.
7. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. [К.О. Чаплинський, О.В. Лускатов, І.В. Пиріг, В.М. Плетенець, Ю.А. Чаплинська]. 2-е вид, перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. Ліра ЛТД, 2017. 480 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/pdf>.
8. Слідчі (розшукові) дії: навч. посібник/ О.В. Авраменко, Р.І. Благути, Ю.В. Гуцуляк та ін.; за заг ред. Р.І. Благути та Є.В. Пряхіна. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 416 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/373>.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 № 1618-IV : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 24.05.2022 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-Х : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 24.05.2022 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
4. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 24.05.2022 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 24.05.2022 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
6. Про основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>.
7. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22 лютого 2000 року №1489-III. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>.

8. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.
9. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3782-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>.
10. Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95#Text>.
11. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95#Text>.
12. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text>.
13. Правила проведення судово-медичної експертизи (досліджень) трупів у бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0257-95#Text>.
14. Правила проведення судово-медичних експертиз (обстежень) з приводу статевих станів в бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0253-95#Text>.
15. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної токсикології бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-95#Text>.
16. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної цитології бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0251-95#Text>.
17. Порядок проведення судово-психіатричної експертизи : Наказ МОЗ України від 08 травня 2018 року № 865. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18#Text>.
18. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 №53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.
19. Про затвердження Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах : Наказ Міністерства юстиції України від 12 грудня 2011 року № 3505/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text>.
20. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства

внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03 листопада 2015 № 1339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text>.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> (офіційний сайт Верховної Ради України).
2. <http://www.kmu.gov.ua> (офіційний сайт Кабінету Міністрів України).
3. <https://supreme.court.gov.ua> (офіційний сайт Верховного Суду).
4. <http://www.gp.gov.ua> (офіційний сайт Офісу Генерального прокурора).
5. <http://www.minjst.gov.ua> (офіційний сайт Міністерства юстиції України).

4.3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА»

Змістовий модуль 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ.

Поняття, завдання, значення та форми використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві. Процесуальні та непроцесуальні форми використання спеціальних знань при розслідуванні та попередженні злочинів. Поняття, сутність, ознаки судової експертизи та її роль у розслідуванні злочинів. Предмет, об'єкт, задачі судової експертизи. Криміналістика як базова наука судової експертизи. Історія розвитку судових експертиз в Україні. Класифікація судових експертиз. Класифікація експертних установ в Україні. Підготовка і порядок призначення експертизи. Взаємодія слідчого та експерта у процесі розслідування злочинів. Поняття та система судово-експертної діяльності. Мета та завдання судово-експертної діяльності. Принципи судово-експертної діяльності. Правове, організаційне та методичне забезпечення діяльності судово-експертних закладів в Україні. Система державних судово-експертних закладів в Україні. Судово-експертні заклади МЮ України та їх функції. Судово-експертні заклади МВС України та їх функції. Судово-експертні заклади МОЗ України та їх функції. Вибір експертної установи (експерта) під час призначення експертизи. Порядок проведення повторних, комісійних та комплексних експертиз у державних судово-експертних закладах України. Вимоги, які ставляться до судового експерта. Кримінально-процесуальна характеристика висновку експерта. Структура висновку експерта як відображення стадій процесу експертного дослідження. Зміст та форма висновку експерта. Принципи формулювання висновків. Особливості структури висновку при проведенні експертизи кількома експертами однієї спеціальності. Види висновків експертів. Критерії оцінки висновку експерта. Стадії перевірки та оцінки висновку експерта. Поняття повторної експертизи та особливості її призначення.

Змістовий модуль 2. ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ.

Поняття судово-криміналістичної експертизи, її види. Етапи підготовки до призначення судово-криміналістичної експертизи. Процесуальний порядок призначення судово-криміналістичної експертизи. Техніко-криміналістичні засоби, які використовуються для виявлення, фіксації та вилучення об'єктів судово-криміналістичної експертизи. Судово-трасологічна експертиза. Судово-балістична експертиза. Експертиза холодної зброї. Судово-почеркознавча експертиза. Наукові основи, предмет, завдання, об'єкти дослідження і порівняльні зразки судової почеркознавчої експертизи. Орієнтовний перелік питань, що можуть вирішуватись ідентифікаційною і діагностичною судовою почеркознавчою експертизою. Кількість вільних і експериментальних зразків підпису при дослідженні підпису від імені конкретної особи, від імені певної особи, що виконані іншою особою. Особливості тактики отримання експериментальних зразків підписів. Особливості дослідження великої кількості підписів. Загальні положення методики дослідження зміненого почерку. Графічне дослідження підписів. Особливості методики дослідження коротких записів. Поняття криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів, її види. Об'єкти та завдання криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів. Етапи підготовки до призначення криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів. Процесуальний порядок призначення криміналістичної експертизи матеріалів, речовин і виробів. Експертиза наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Експертиза лакофарбових матеріалів та покриттів. Експертиза нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів. Експертиза волокон та волокнистих матеріалів. Експертиза металів та сплавів. Експертиза скла та кераміки. Експертиза пластмас та полімерних матеріалів. Експертиза харчових продуктів. Експертиза невідомих речовин. Судова експертиза товарів, її об'єкти мета та завдання. Класифікація та види судово-товарознавчих експертиз. Етапи проведення судово-товарознавчої експертизи. Основні питання, які ставляться слідчими органами і експертом. Методи оцінки та контролю якості товарів. Поняття та об'єкти судової комп'ютерно-технічної експертизи. Підготовка об'єктів для проведення комп'ютерно-технічної експертизи. Питання, вирішувані експертизою комп'ютерної техніки та програмних продуктів. Предмет та об'єкти експертизи інтелектуальної власності. Питання, вирішувані експертизою інтелектуальної власності. Основні завдання судової і досудової експертизи в сфері інтелектуальної власності. Матеріали, що надаються експерту на дослідження при призначенні експертиз об'єктів інтелектуальної власності, та вимоги до них. Класифікація вибухових пристроїв і вибухових речовин. Види вибухових речовин і пристроїв. Сліди застосування вибухових речовин і пристроїв при вчиненні злочинів. Прийоми виявлення, огляду, фіксації та вилучення вибухових пристроїв і слідів вибуху на місці їх виявлення. Підготовка матеріалів для експертного дослідження вибухових пристроїв, вибухових речовин та слідів їх застосування. Питання, які вирішуються вибухотехнічною

експертизою та криміналістичною експертизою вибухових речовин і продуктів вибуху. Правила техніки безпеки при поводженні з вибуховими пристроями та вибуховими речовинами. Предмет та об'єкти судової автотехнічної експертизи. Завдання, вирішувані судовою автотехнічною експертизою. Правила формування питань експертизи під час призначення судової автотехнічної експертизи. Правові засади судово-бухгалтерської експертизи. Предмет та об'єкти судово-бухгалтерської експертизи. Методи, методичні прийоми і процедури судово-бухгалтерської експертизи. Методика дослідження судово-бухгалтерською експертизою основних фінансово-господарських операцій. Прийоми дослідження облікової інформації при проведенні судово-бухгалтерської експертизи. Поняття та природа експертних помилок. Причини та шляхи усунення експертних помилок. Рішення слідчих органів в результаті оцінки висновку експерта.

Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Судові експертизи у кримінальному провадженні: навчально-методичний комплекс / уклад.: Г. П. Власова, Я. А. Соколова, О. І. Ізотов, О. М. Калачова. - К.: Видавничий центр Національної академії прокуратури України, 2014. - 32 с
2. Авдєєва Г. К. Судова експертиза контрафактної аудіовізуальної продукції: Монографія / За редакцією професора Шепітька В.Ю. - Х.: Право, 2006 р. - 346 с
3. Бобрик К. Ю. Окремі аспекти взаємодії слідчого зі спеціалістами експертних підрозділів ОВС при розслідуванні злочинів пов'язаних зі створенням злочинної організації / К. Ю. Бобрик // Взаємодія слідчого зі спеціалістами експертних підрозділів ОВС у ході дослідчої перевірки: проблемні питання: збірник матеріалів наук.-практ. семінару. - К., 2012. - С. 21-24.
4. Боротьба з фальшивомонетництвом в Україні: навчальний посібник / С. І. Марко, М. П. Климчук, О. В. Кондратюк; за заг. ред. Б. В. Щура. - Львів: ЛьвДУВС, 2010. - 192 с.
5. Волошин О. Г. Взаємодія слідчого і спеціаліста при проведенні відеозапису слідчої дії / О. Г. Волошин // Взаємодія слідчого зі спеціалістами експертних підрозділів ОВС у ході дослідчої перевірки: проблемні питання: збірник матеріалів наук.-практ. семінару. К., 2012. С. 43-49.
6. Судові експертизи: курс лекцій / В. М. Бараняк, Р. І. Сибірняк. - Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. 168 с.
7. Тертишник В. М. Проблеми удосконалення процесуальної форми взаємодії слідчого і експерта / В. М. Тертишник // Взаємодія слідчих і експертів у процесі боротьби зі злочинністю: проблеми та шляхи

подолання: матеріали наук.-практичної конференції (м. Львів, 24-25 січня 2003 р.). Львів: ЛІВС, 2003. С. 36-40.

8. Шепітько В. Ю. Проблеми використання спеціальних знань крізь призму сучасного кримінального судочинства в Україні. // Науково-практичний журнал Судова експертиза, № 1, 2014. С. 32-39.

Додаткова

1. Авдеева Г. К. Процесуальні проблеми призначення експертиз з дослідження контрафактної аудіо- та відеопродукції / Г.К. Авдеева // Право і безпека. - 2005. - Т. 4. - № 4. - С. 33-37.
2. Коваленко В.В. Особливості перевірки та оцінки висновку експерта / В.В. Коваленко // Актуальні проблеми кримінального процесу, криміналістики, судової експертизи та оперативно- розшукової діяльності // Матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (28.10.2011 р.). - Одеса: «Фенікс», 2011. - С. 185-187.
3. Кривонос М.В. Судові експертизи в розслідуванні злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів або прекурсорів. //Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, 2015 - вип. 4. - м. Суми - С. 231-243
4. Лінючев Г. В. Експертиза матеріалів документів: деякі сучасні можливості, методи та засоби дослідження// Науково- практичний журнал Судова експертиза, № 1, 2014. - С. 54-61
5. Моїсєєв О.М. Експертна технологія та предмет, об'єкт, задачі судової експертизи / О.М. Моїсєєв // Право і безпека : Науковий журнал. - Харків : ХНУВС МВС України, 2005. № 2. - С. 26-28

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 25 лютого 1994 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про судову експертизу : Закон України від 19 листопада 1992 року № 4038-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.
3. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95#Text>.
4. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text>.
5. Правила проведення судово-медичної експертизи (досліджень) трупів у бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0257-95#Text>.
6. Правила проведення судово-медичних експертиз (обстежень) з приводу статевих станів в бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України

від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0253-95#Text>.

7. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної гістології бюро судово-медичної експертизи: Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-95#Text>.
8. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної гістології бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-95#Text>.
9. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної імунології бюро судово-медичної експертизи: Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-95#Text>.
10. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної токсикології бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-95#Text>.
11. Правила проведення судово-медичних експертиз (досліджень) у відділеннях судово-медичної цитології бюро судово-медичної експертизи : Наказ МОЗ України від 17 січня 1995 року № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0251-95#Text>.
12. Порядок позбавлення кваліфікації судового експерта і кваліфікаційних класів судово-медичних експертів працівникам установ, в яких проводяться судово-медичні експертизи: Наказ МОЗ від 20 липня 2018 № 1361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1193-18#n2>.
13. Порядок проведення судово-психіатричної експертизи : Наказ МОЗ України від 08 травня 2018 року № 865. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18#Text>.
21. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 №53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.
22. Про затвердження Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах : Наказ Міністерства юстиції України від 12 грудня 2011 року № 3505/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text>
23. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03 листопада 2015 № 1339. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text>.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> (офіційний сайт Верховної Ради України).
2. <http://www.kmu.gov.ua> (офіційний сайт Кабінету Міністрів України).
3. <https://supreme.court.gov.ua> (офіційний сайт Верховного Суду).
4. <http://www.gp.gov.ua> (офіційний сайт Офісу Генерального прокурора).
5. <http://www.minjst.gov.ua> (офіційний сайт Міністерства юстиції України).

4.4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Змістовий модуль 1. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Поняття, сутність, завдання, правові засади, принципи та підстави оперативно-розшукової діяльності. Теорія оперативно-розшукової діяльності як наука. Предмет навчальної дисципліни «Оперативно-розшукова діяльність». Взаємозв'язок оперативно-розшукової діяльності з іншими юридичними науками. ОРД: поняття та сутність. Завдання оперативно-розшукової діяльності. Правовідносини в оперативно-розшуковій діяльності. Система законодавчого та нормативно-правового регулювання правовідносин в сфері ОРД. Принципи оперативно-розшукової діяльності: конституційні, загальні та спеціальні. Підстави для проведення оперативно-розшукової діяльності. Заяви, повідомлення громадян, посадових осіб, громадських організацій, засобів масової інформації. Письмові доручення і постанови слідчого, вказівки прокурора, ухвали слідчого судді, суду, матеріали правоохоронних органів. Запити і повідомлення правоохоронних органів інших держав та міжнародних правоохоронних організацій.

Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності. Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Структура підрозділів, що віднесені до кримінальної поліції (територіальні, міжрегіональні). Обов'язки підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. Соціальний і правовий захист працівників оперативних підрозділів. Професіограма оперуповноваженого.

Методи та заходи ОРД. Поняття та сутність методів оперативно-розшукової діяльності. Види методів ОРД. Поняття та види оперативно-розшукових заходів. Підстави для проведення оперативно-розшукових заходів. Види оперативно-розшукових заходів. Підстави проведення оперативно-розшукових заходів. Співвідношення оперативно-розшукових заходів і негласних слідчих (розшукових) дій.

Форми та засоби ОРД. Сутність та види форм оперативно-розшукової діяльності. Виявлення осіб та фактів, що заслуговують на оперативний інтерес. Оперативно-розшукова профілактика. Оперативна розробка.

Оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження. Засоби оперативно-розшукової діяльності. Спеціальна техніка, що застосовується в ОРД підрозділів кримінальної поліції. Інформаційне забезпечення ОРД. Автоматизовані інформаційні системи. Обліки НПУ.

Змістовий модуль 2. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ.

Організація роботи по оперативно-розшуковим справам. Гарантії законності під час здійснення ОРД.

Поняття «оперативно-розшукова справа». Підстави, порядок заведення, строки ведення. Категорії осіб, щодо яких ведуться оперативно-розшукові справи. Порядок закриття оперативно-розшукових справ. Наглядове провадження в ОРД. Поняття та сутність гарантій законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності. Винятковий характер тимчасового обмеження прав і свобод громадян.

Основи конфіденційного співробітництва. Сутність сприяння громадян оперативно-розшуковим підрозділам у протидії злочинності. Поняття та основи конфіденційного співробітництва відповідно до вимог законів України та Кримінального процесуального кодексу України (ст. 275). Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 43 КК України, ст. 272 КПК України). Використання негласних співробітників та учасників організованих злочинних угруповань у боротьбі з організованою злочинністю (ст. ст. 13, 14 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»). Категорії осіб, яких заборонено залучати до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності. Соціальний і правовий захист особи, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності.

Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності.

Поняття і види матеріалів оперативно-розшукової діяльності. Організаційні засади використання матеріалів ОРД у кримінальному процесі. Напрями використання матеріалів ОРД під час кримінального провадження. Організація взаємодії при направленні оперативним підрозділом матеріалів за результатами оперативно-розшукової діяльності до органу досудового розслідування. Виконання працівниками оперативного підрозділу органу, підрозділу поліції доручень слідчих (дознавачів) про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

Контроль та нагляд за оперативно-розшуковою діяльністю.

Сутність і завдання контролю за діяльністю підрозділів кримінальної поліції Національної поліції. Призначення судового контролю за оперативно-розшуковою діяльністю. Нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності. Повноваження прокурора під час здійснення нагляду за оперативно-розшуковою діяльністю. Відомості оперативно-розшукової діяльності, які не належать до предмета прокурорського нагляду.

Змістовий модуль 3. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Протидія кримінальним правопорушенням проти життя та здоров'я особи. Оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи. Вбивства на замовлення. Запобігання кримінальним правопорушенням проти життя і здоров'я особи. Першочергові та подальші оперативно-розшукові заходи з розкриття кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи. Взаємодія оперативних підрозділів з органом досудового розслідування в запобіганні кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, їх виявленні та розслідуванні.

Протидія кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, гендерно-обумовленому насильству. Оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, гендерно-обумовленого насильства. Запобігання кримінальним правопорушенням проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, гендерно-обумовленого насильства. Першочергові та подальші оперативно-розшукові заходи з розкриття кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, гендерно-обумовленого насильства. Взаємодія оперативних підрозділів з органом досудового розслідування в запобіганні кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, гендерно-обумовленого насильства, їх виявленні та розслідуванні.

Протидія кримінальним правопорушенням проти власності. Оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень проти власності. Корисливо-насильницька злочинність. Крадіжки, грабежі, розбої, вимагання, шахрайство, незаконні заволодіння транспортними засобами. Запобігання кримінальним правопорушенням проти власності. Першочергові та подальші оперативно-розшукові заходи з розкриття кримінальних правопорушень проти власності. Взаємодія оперативних підрозділів з органом досудового розслідування в запобіганні кримінальних правопорушень проти власності, їх виявленні та розслідуванні.

Протидія торгівлі людьми, злочинам у сфері суспільної моралі, незаконній міграції та кримінальним правопорушенням серед дітей. Оперативно-розшукова характеристика торгівлі людьми, злочинів у сфері суспільної моралі, незаконній міграції. Кримінальні правопорушення серед дітей. Запобігання торгівлі людьми, кримінальним правопорушенням у сфері суспільної моралі, незаконній міграції, дитячій злочинності. Першочергові та подальші оперативно-розшукові заходи з розкриття торгівлі людьми, злочинів у сфері суспільної моралі, незаконній міграції, дитячої злочинності. Взаємодія оперативних підрозділів з органом досудового розслідування в запобіганні

торгівлі людьми, злочинів у сфері суспільної моралі, незаконній міграції та злочинності серед дітей, їх виявленні та розслідуванні.

Протидія кримінальним правопорушенням, пов'язаним з обігом товарів, предметів, речовин заборонених до цивільного обігу. Оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом товарів, предметів, речовин заборонених до цивільного обігу. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та радіоактивними матеріалами. Запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним з обігом товарів, предметів, речовин заборонених до цивільного обігу. Контроль за вчиненням злочину, першочергові та подальші оперативно-розшукові заходи. Взаємодія підрозділів кримінальної поліції з органом досудового розслідування.

Протидія кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності. Оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності. Правова основа, організація і тактика діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України з попередження, виявлення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності. Оперативно-розшукове попередження кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності. Першочергові та подальші оперативно-розшукові заходи з метою розкриття кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності. Використання конфіденційної допомоги викривачів при розкритті кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності. Взаємодія зі слідчим під час досудового розслідування кримінального провадження, розпочатого за фактом вчинення кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності, особливості проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Особливості документування кримінальних правопорушень, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди.

Розшукова робота. Поняття, сутність та суб'єкти розшукової роботи Національної поліції. Правові підстави розшукової роботи Національної поліції. Розшук злочинців, які ухиляються від органів досудового розслідування, суду, відбуття покарання та вчинили втечу з місць відбування покарання. Взаємодія оперативних підрозділів з органами досудового розслідування при розшуку підозрюваних осіб. Розшук осіб, зниклих безвісти. Встановлення особи невідомих трупів. Підстави та порядок заведення та строки ведення розшукових справ.

Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні : навч. посіб. / В.В. Аброськін, С.В. Албул, С.О. Єгоров, та ін.; за заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : ОДУВС, 2020. 400 с.
2. Шинкаренко І.Р. Правові та організаційні основи здійснення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій (структурно-логічні схеми) підрозділами кримінальної поліції: навчальний посібник / І.Р. Шинкаренко, І.О. Шинкаренко, О.В. Кириченко / за ред. професора І.Р. Шинкаренка. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2016. 224 с.
3. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»: Науково-практичний коментар / За заг. ред. Мацюка В.Я. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2020. 268 с.
4. Розслідування окремих видів злочинів: навч. посібник / О.В. Бишевець, М.А. Погорецький, Д.Б. Сергєєва та ін.: за ред. М.А. Погорецького та Д.Б. Сергєєвої. – К.: Алерта, 2015. – 536 с.
5. Благута Р.І., Мовчан А.В. Новітні технології у розслідуванні злочинів: сучасний стан і проблеми використання: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 256 с. URL: http://nbuviap.gov.ua/images/dorobku_partneriv/Novitni%20tekhnolohii%20u%20rozsliduvanni%20zlochyniv%20suchasnyi%20stan%20i%20problemy%20vykorystannia.pdf.
6. Мовчан А. В. Інформаційно-аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції: навч. посібник / А. В. Мовчан. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 244 с.
7. Роль оперуповноваженого карного розшуку в досудовому розслідуванні: навчальний посібник / С.В. Албул, Р.В. Мукоїда, Д.О. Ноздрін; За заг. ред. С.В. Албула. Одеса : ОДУВС, 2017. 150 с. (Серія: Теорія і практика ОРД).

Додаткова

1. Методичні рекомендації з питань кримінально-правової кваліфікації, оперативно-розшукової діяльності та кримінального провадження за ст. 111-1 КК України «Колабораційна діяльність» / С. Албул, Т. Волошанівська, А. Марченко, Г. Мудрецька, Г. Резніченко, І. Федоров, І. Чекмарьова. Одеса: ОДУВС, 2022. 67 с.
2. Нормативно-правове забезпечення діяльності підрозділів стратегічних розслідувань: метод. рекомендації / Уклад. : Санакоєв Д.Б., Неклеса О.В., Єфімов В.В., Юр'єв Д.С. Дніпро : ДДУВС, 2021. 84 с.
3. Набруско М.С. Використання матеріалів оперативно-розшукової діяльності на початковому етапі розслідування торгівлі людьми: / М.С. Набруско [за загал. ред. проф. М.А. Погорецького]. – К.: Алерта, 2016. – 204 с.
4. Багрій М. В. Процесуальні аспекти негласного отримання інформації: вітчизняний та зарубіжний досвід : монографія / М. В. Багрій, В. В. Луцик. – Харків : Право, 2017. – 376 с.

5. Болвінов С.П. та ін. Теорія і практики оперативно-розшукової протидії одержанню неправомірної вигоди службовими особами в органах місцевого самоврядування : монографія / за заг. ред. В.В. Шендрика. Харків: Константа, 2018. 164 с.
6. Брильов М.О та ін. Оперативно-розшукова протидія злочинам, пов'язаним з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг : монографія / за заг. ред. С.М. Гусарова, Харків : Константа, 2019. 168 с.
7. Виявлення, попередження та розслідування злочинів торгівлі людьми, вчинених із застосуванням інформаційних технологій: навчальний курс / [А. Вінаков, В. Гузій, Д. Девіс, В. Дубина, М. Каліжевський, О. Манжай, В. Марков, В. Носов, О. Соловійов]. К., 2017. 148 с.
8. Запобігання груповій некорисливій насильницькій злочинності неповнолітніх в Україні: [Монографія] / А.В. Баб'як, Є.С. Демчіхіна, В.П. Захаров, О.Г. Колб та ін.; за заг. ред. д.ю.н., проф. В.В. Коваленка. Львів: Галицька видавнича спілка, 2014. 213 с.
9. Запобігання підрозділами БЗПТЛ Національної поліції України торгівлі жінками з метою сексуальної експлуатації: методичні рекомендації / А.В. Баб'як, Ю.І. Дмитрик, В.П. Захаров, В.Я. Ільницький, О.В. Кондратюк та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 92 с.
10. Ковальова О. В. Інформаційне забезпечення професійної діяльності : навчальний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2021. 288 с.
11. Розшукова справа щодо встановлення особи невідомого трупа (макет): Навчальний посібник / О.В. Ковальова, С.П. Пекарський. Маріуполь : ДЮІ МВС, 2020. 35 с.
12. Семенишин М.О., Бесчастний В.М., Вітвіцький С.С., Бичін С.О., Назимко Є.С. Детективна діяльність в механізмі запобігання злочинності : монографія / М.О. Семенишин, В.М. Бесчастний, С.С. Вітвіцький, С.О. Бичін, Є.С. Назимко . – Київ : ВД «Дакор», 2020. – 160 с.
13. Тактико-психологічні засади слідчої та оперативно-розшукової діяльності : навчально-методичний посібник / В. В. Тіщенко, В. С. Загородній, Л. С. Белік. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 160 с.
14. Телійчук В.Г. Оперативно-розшукова тактика: практичний аспект та значення її окремих елементів. *Norwegian Journal of development of the International Science* No. 2021 № 64. С. 27-30.
15. Павленко С.В. Сутність та зміст оперативно-розшукової ситуації. *Форум права*. 2018. №. 4. С. 42–63.
16. Павленко С.В. Сутність і зміст поняття «оперативно-розшукова тактика». *Теорія і практика правознавства*. 2018. Вип. 2 (14). С.1-25.
24. Стащак М. В. Сучасні ознаки оперативно-розшукових форм протидії злочинності / *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*, 2016. № 2. С. 293-299.
25. Стащак М. В., Шендрик В. В. Теоретичні підходи до визначення поняття «оперативно-розшукова превенція злочинності підрозділами кримінальної поліції». *Форум права*. 2017. № 5. С. 382–388.

26. Салтиков С.М. До питання визначення понятійного апарату при використанні конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні. *Право і суспільство*. 2020. № 2. Ч. 3. С. 139-146.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>.
2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12/conv#n49>.
3. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
5. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>.
6. Про Службу зовнішньої розвідки України: Закон України від 1 грудня 2005 року № 3160-IV. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-15#Text>.
7. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 року № 794-VIII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>.
9. Про розвідку: Закон України від 17 вересня 2020 року № 912-IX. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>.
10. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28 січня 2021 року № 1150-IX. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.
11. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23 червня 2005 року № 2713-IV. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#Text>.
12. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закон України від 4 березня 1998 року № 160/98-ВР. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160/98-вр#Text>.
13. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.

14. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
15. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3782-XII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>.
16. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3781-XII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>.
17. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.
18. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20 вересня 2011 року № 3739-VI. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text>.
19. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15 лютого 1995 року № 62/95-ВР. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-вр#Text>.
20. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
21. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
22. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-XII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>.
23. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр#Text>.
24. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин: Закон України 12 липня 2018 року № 2505-VIII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19#Text>.
25. Кримінальний процесуальний кодекс України 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2409>.
26. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
27. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.

28. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
29. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.
30. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#n57>.
31. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20 листопада 2003 року № 1296-IV(редакція від 17.03.2021). *Відомості Верховної ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15#Text>.
32. Звід відомостей, що становлять державну таємницю: затв. наказом СБУ від 23 грудня 2020 № 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05#Text>.
33. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: затв. наказом МВС України від 07 липня 2017 року № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>.
34. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: затв. наказом ГПУ, МВС, СБУ, АДПС, МФУ, МЮУ від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/ 1687/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>.
35. Інструкція про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку введення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: затв. наказом МВС України від 31.10.2016 № 1129. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17#Text>.
36. Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність: наказ Генеральної прокуратури України від 03.12.2012 № 4/1Гн. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102.
37. Інструкція з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 27.04.2020 № 357. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>.
38. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: затв. наказом МВС України від 08.02.2019 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#n14>.

39. Інструкція про порядок дій органів (підрозділів) поліції в разі виявлення радіоактивних, хімічних та ядерних матеріалів або отримання інформації про порушення правил чи незаконне поводження з ними: затв. наказом МВС України від 06.09.2017 № 754. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1240-17#Text>.
40. Порядок взаємодії органів виконавчої влади та юридичних осіб, які провадять діяльність у сфері використання ядерної енергії, в разі виявлення радіоактивних матеріалів у незаконному обігу: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 2 червня 2003 р. N 813. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/813-2003-%D0%BF#Text>.
41. Інструкція про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерпол: затв. наказом МВС, ОГП, НАБУ, СБУ, ДБР, МФУ, МФУ від 17.08.2020 № 613/ 380/ 93/ 228/ 414/ 510/ 2801/ 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#Text>.
42. Інструкція з формування та ведення інформаційної підсистеми «Гарпун» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»: затв. наказом МВС України від 13.06.2018 № 497. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z 0787-18#Text>.
43. Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку її пріоритетних інформаційних ресурсів: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2018 р. № 1024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2018-n#Text>.
44. Положення про автоматизовану інформаційну систему оперативного призначення єдиної інформаційної системи МВС: затв. наказом МВС України від 20.10.2017 № 870. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1433-17#n13>.
45. Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України»: затв. наказом МВС України від 03.08.2017 № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17#Text>.
46. Інструкція про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку введення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану: затв. наказом МВС України від 31.10.2016 № 1129. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-17#Text>.
47. Інструкція про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю: затв. наказом МВС та СБУ від 10.06.2011 № 317/235 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0822-11#Text/>
48. Про взаємодію Служби безпеки України та Міністерства внутрішніх справ України в питанні розшуку осіб: наказ СБУ та МВС України від 03.05.2012 № 169/391. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ z0804-12#Text>.

49. Інструкція з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 01.11.2016 № 1145 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16#Text>.
50. Положення про інформаційно-аналітичну систему «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості»: затв. наказом МВС України від 30 березня 2022 року № 207 «Деякі питання ведення обліку відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0425-22#n18>.
51. Порядок доступу до відомостей інформаційно-аналітичної системи «Облік відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості» : затв. наказом МВС України від 30 березня 2022 року № 207 «Деякі питання ведення обліку відомостей про притягнення особи до кримінальної відповідальності та наявності судимості». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0426-22#n4>.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> (офіційний сайт Верховної Ради України).
2. <http://www.ccu.gov.ua> (офіційний сайт Конституційного Суду України).
3. <http://www.kmu.gov.ua> (офіційний сайт Кабінету Міністрів України).
4. <https://supreme.court.gov.ua> (офіційний сайт Верховного Суду).
5. <http://www.gp.gov.ua> (офіційний сайт Генеральної прокуратури України).
6. <http://www.minjst.gov.ua> (офіційний сайт Міністерства юстиції України).
7. <http://www.sbu.gov.ua> (офіційний сайт Служби Безпеки України).
8. <http://mvs.gov.ua> (офіційний сайт МВС України).
9. <https://www.npu.gov.ua/> (офіційний сайт Національної поліції України).
10. <https://nabu.gov.ua/> (офіційний сайт Національного антикорупційного бюро України).
11. <https://dbr.gov.ua/> (офіційний сайт Державного бюро розслідувань).
12. <https://kvs.gov.ua/> (офіційний сайт Державної кримінально-виконавчої служби України).
13. <http://aord.com.ua/list/> (офіційний сайт «Всеукраїнської асоціації науковців та фахівців у сфері оперативно-розшукової діяльності»).